

AVELÍ ARTÍS I BALAGUER

=====

A la ciutat de Mèxic, on residia feia quinze anys, moria el dia 30 de desembre passat l'escriptor català Avelí ARTÍS. Havia nascut a Vilafranca del Penedès l'any 1881 i, de molt menut, havia passat a viure amb els seus pares a Vilanova i la Geltrú, des d'on passava a Barcelona. Adquiria un ofici, el de caixista d'impremta, en el qual excel·lia ben aviat, i ell mateix, en un llibre de records que es diu "Adrià Gual i la seva època" ha explicat com va conèixer el creador del "Teatre Intim" i com va néixer en ell la vocació d'autor teatral. Una vocació que havia de fer-li escriure vint-i-vuit obres de teatre, que van de "Quan l'amor ha encès la flama" a "Isabel Cortès, Vda. de Pujol" i que omplen una trentena d'anys de la seva vida. D'aquestes obres, totes escrites amb una gran exigència literària, amb moments de comicitat de bona llei i escenes d'un punyent dramatismes, algunes es destaquen amb relleu especial: "Comèdia de guerra i d'amor", on és evocat, molt poc de temps després de la primera Gran Guerra, l'etern problema de la reconciliació dels que foren enemics; "Les noies enamorades", sainet en vers, que retrobava el to i la vivacitat de les millors comèdies de l'Emili Vilanova; "Els cinc sentits", fina pintura de les qualitats femenines, repartides entre cinc germanes de temperaments diversos, i "Seny i amor, amo i senyor", probablement la seva millor obra, i en tot cas, la que més èxit va aconseguir, no sols a Barcelona i en català, sinó a Madrid, en una traducció castellana i, fa uns quants anys, a Mèxic, on era represa amb honors d'estrena i amb un triomf insòlit en els annals escènics mexicans.

Però Avelí Artís no era solament un autor teatral, tot i haver aconseguit amb aquesta tasca que hem apuntat un lloc preeminent entre els escriptors catalans de la primera meitat del segle. Era també un periodista àgil, que contribuï activament a la confecció d'"El Poble Català" i "La Publicitat", els dos grans diaris catalanistes i republicans; un editor de gust i d'intuïció (recordem, a la seva col·lecció minúscula, però correctíssima, "Les Ales Estesques", ~~maximadisià~~ un volumet amb dues obres teatrals de Josep Sebastià Pons: "El Singlar" i "Amor de pardal"), i un animador incansable de revistes catalanes. Havia dirigit "El teatre català" i, més tard, creà i mantingué durant tres anys "La Mainada", exemplar semanari infantil que féu una tasca de gran profit en la formació dels infants d'aquella època (1921-1923).

L'exili no havia pas d'interrompre aquesta vocació d'editor i animador. A Mèxic, Avelí Artís fundà una editorial de llibres catalans, les "Edicions Catalònia", que han llançat una vintena de títols, tots ells ben interessants i d'una magnífica presentació, i una publicació mensual, "La Nostra Revista", que durant vuit anys ha vingut apareixent amb un sumari ple de varietat i una informació completíssima de les activitats dels catalans arreu del món. La continuïtat de "La Nostra Revista" i de les edicions va ésser fins al mateix dia de la seva mort el primordial motiu de preocupació i d'activitat d'Avelí Artís. I el seu caràcter enèrgic, fegós, agressiu i tot, cobria una generositat exemplar i, pel damunt de tot, un amor desinteressat i invariable per les lletres catalanes, que han perdut amb ell un excel·lent escriptor i un incansable animador. R. T.

QUAN L'AMOR HA ENCÈS LA FLAMA, comèdia en tres actes i en prosa. Estrenada el 24 d'abril de 1909 al Teatre Català Romea, de Barcelona. Editada en volum el mateix any (Grafs. Casamajó, Barcelona).

L'ETERNA QÜESTIÓ, pas de comèdia en un acte, en prosa. Estrenat el 16 de desembre de 1909 al Teatre Català Romea, de Barcelona. Editat (sense data. Impremta La Campana y l'Esquella. Barcelona).

MAI SE FA TARD SI EL COR ES JOVE, comèdia en tres actes i en prosa. Estrenada el 9 de març de 1910 al Teatre Català Romea, de Barcelona. Editada el mateix any (Bartomeu Baxaries, Barcelona). Nova edició "De tots colors", Barcelona 1910.

La mateixa obra, refosa i corregida, amb el títol NO ES MAI TARD SI EL COR ES JOVE, fou reestrenada el 29 de gener de 1927 al Teatre Novetats, de Barcelona, i editada el mateix any en dues edicions (L'Escena Catalana i Llibreria Bonavia, Barcelona).

VILACALMOSA, farsa lírica en dos actes i en prosa, amb música de Carles Oró, estrenada el 17 de març de 1910 al Teatre Granvia, de Barcelona. Editada el mateix any (Biblioteca Popular Catalana, Barcelona).

MATI DE FESTA, diàleg en prosa, estrenat el 26 de novembre de 1910 al Teatre Principal, de Barcelona. Editat el mateix any a la "Col·lecció Vària", Barcelona, i novament l'any 1916 per Bonavia-Duran.

A COR DISTRET SAGETES NOVES, comèdia en tres actes i en prosa, estrenada el 4 de març de 1911 al Teatre Principal, de Barcelona. Editada el mateix any per "La Escena Catalana", de Barcelona.

LA SAGRADA FAMÍLIA, comèdia dramàtica en tres actes i en prosa, estrenada el 10 de desembre de 1912 al Gran Teatre Espanyol, de Barcelona. Editada pel propi autor (A. Artís, Editor, Barcelona), el mateix any.

DESAHUCI GALANT, diàleg original en prosa, estrenat pel març de 1915 al Teatre Novetats, de Barcelona. No editada.

LA LLUM DELS ULLS, comèdia en dos actes i en prosa, estrenada el primer de maig de 1918 al Teatre Català Romea, de Barcelona. Editada el mateix any pel propi autor (A. Artís, Impressor, Barcelona).

COMEDIA DE GUERRA I D'AMOR, comèdia en tres actes i en prosa, estrenada el 22 d'abril de 1921 al Gran Teatre Espanyol, de Barcelona. Editada el mateix any en dues edicions (L'Escena Catalana i A. Artís, editor), a Barcelona.

A SOL IXENT FUGEN LES BOIRES, comèdia en tres actes i en prosa, estrenada el 7 de maig de 1921 al Teatre Nou, de Barcelona. Editada el mateix any (1a edició: La Escena Catalana; 2a ed., A. Artís, impressor.)

LES NOIES ENAMORADES, sàinet en dos actes i tres quadros, en prosa, estrenat el 21 d'octubre de 1924 al Teatre Català Romea, de Barcelona. Editat el mateix any (La Escena Catalana; 2ª edició: Tipografia Empòrium, Barcelona).

PIETAT, comèdia en tres actes i en prosa. Estrenada al Teatre Català Romea el 7 d'octubre de 1925. No editada.

SENY I AMOR, AMO I SENYOR, comèdia en tres actes i en prosa, estrenada el primer d'octubre de 1927 al Teatre Català Novetats, de Barcelona. Editada el mateix any (La Escena Catalana; 2ª ed. Llibreria Bonavia, Barcelona).

EL CAMI DESCONEGUT, tragicomèdia en prosa i en 4-actes. Estrenada el 5 de febrer de 1927 al Teatre Català Novetats, de Barcelona. Editada el mateix any (La Escena Catalana; 2ª ed., Llibreria Bonavia).

"SED BREVES", sàinet en un acte i en prosa. Estrenat el primer d'octubre de 1927 al Teatre Català Novetats, de Barcelona. Editat l'any 1928 per la Llibreria Bonavia, Barcelona.

ELS CINC SENTITS, comèdia en tres actes i en prosa, estrenada el 22 d'octubre de 1927 al Teatre Català Novetats, de Barcelona, i editada el mateix any (La Escena Catalana; 2ª ed. Llibreria Bonavia).

ISABEL CORTÈS, Vda. DE PUJOL, comèdia en tres actes i en prosa, estrenada el 24 de gener de 1928 al Teatre Català Novetats, de Barcelona. Editada el mateix any (La Escena Catalana; 2ª ed. Llibreria Bonavia, Barcelona).

LA SENYORETA PORTA EL VOLANT, comèdia en tres actes i en prosa, estrenada el 13 de gener de 1930 al Teatre Català Novetats, de Barcelona. Editada l'any 1933 (Catalunya Teatral, Barcelona).

LA RODA DE LA FORTUNA, comèdia en tres actes i en prosa, estrenada el 12 de maig de 1931 al Teatre Català Romea, de Barcelona. Editada el 1932 (Catalunya Teatral, Barcelona).

LES ALES DEL TEMPS, comèdia en tres actes i en prosa, estrenada el 10 de novembre de 1934 al Teatre Català Poliorama, de Barcelona. Editada el mateix any (Catalunya Teatral, Barcelona).

Dades facilitades pel Senyor Jaume Rull, del seu Arxiu-Biblioteca de Teatre Català, de Barcelona. El mateix senyor ens ha facilitat les següents dades: Avel·lí Artís fou fundador i editor de la revista "El Teatre Català", que es publicà de 1912 a 1917 i President del Sindicat d'Autors Teatral Catalans.

=====